

Verslag Vogels Voeren en Beloeren

Resultaten winter 2008-2009

**recordaantallen staartmees-houtduif-appelvink*

** nieuwe invoermodule voor opvolgen eigen gegevens*

Wim Van den Bossche, september 2009

**Voeren en beloeren is een project van de dienst
communicatie van Natuurpunt ism. de
Natuurpunt Vogelwerkgroep**

**Deze actie wordt gesteund door
Tom & Co, Delhaize en Vivara**

Overzicht

1. Inleiding
2. Maandelijksse top 10
3. Resultaten telweekend 7 & 8 februari 2009
4. De talrijkste soorten nader bekeken
5. Opmerkelijke gegevens
6. Maxima
7. Weersomstandigheden

Tabellen aantallen vogels in Vlaamse tuinen, maandelijksse tellingen 1 oktober-31 maart
Hoe waarnemen
Invulformulier

Gegevens verwerking en teksten : Wim Van den Bossche

Gegevens invoer : Mia Luyckx, Eric Sève en Wim Van den Bossche.

Speciale dank aan : Jenny Dedoncker, Christophe Diericx, Koen Leysen, Igor Stuyver, Steven Van de Weyer, Jan Wouters en Natuurpunt Vogelwerkgroep.

Weerdata: KMI (www.kmi.be)

Voor meer informatie kan je terecht bij:

Natuurpunt

Wim Van den Bossche, Dienst Communicatie

Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

Tel: 015-29 72 20

Fax: 015-42 49 21

e-mail: wim.vandenbossche@natuurpunt.be

Website: www.natuurpunt.be/tuinvogels

1. Inleiding

Allereerst van **harte dank** aan alle tellers! We stellen je inspanning ten zeerste op prijs!

Tijdens de winter 2008-2009 hebben we uit 450 tuinen maandelijkse gegevens ontvangen die in dit rapportje verwerkt zijn. Voor het telweekend op 7 & 8 februari 2009 hebben we 6626 bruikbare formulieren ontvangen.

Tijdens het telweekend op 7 & 8 februari 2009 werden 280.991 vogels geteld. Een gemiddelde van meer dan 42 vogels per tuin. Er zaten gemiddeld meer dan 11 soorten per tuin.

Winter 2008-2009 was één van de koudste sinds de start van de tellingen in november 2000. Voor een aantal soorten leverde dit spectaculaire aantallen op. Van de appelvink werden recordaantallen geteld maar het blijft natuurlijk een zeldzame soort. De staartmees verpulverde alle records en de houtduif zette de opmars voort. Opmerkelijk is ook dat het patroon met de tweejaarlijkse piek in de aantallen van de vink, de keep en de koolmees niet meer wordt waargenomen (zie pagina 13). Een piek in aantallen op de voederplaatsen viel samen met een lage opbrengst aan beukennoten. Heel benieuwd hoe dit deze winter zal verlopen.

Winter 2009-2010 tellen we voor de **10de** opeenvolgende keer tuinvogels tellen bij de voederplaatsen!! Zoals je ziet in de top 10 evolutie levert deze lange tijdsreeks interessante resultaten op. Noteer alvast **6 & 7 februari 2010** in je agenda! Dan proberen we opnieuw uit zoveel mogelijk tuinen telgegevens te krijgen, schakel dus je vrienden, burens en kennissen in om mee te doen. Vergeet niet dat je maandelijkse waarnemingen meer dan welkom blijven!

Opgelet! Er is een **nieuwe invoermodule** afgewerkt voor de maandelijkse tellingen. Ze is gebaseerd op de module voor het telweekend. Groot **voordeel** voor jou als teller is dat je zelf je **gegevens zal kunnen bekijken** na het invoeren. Bijkomend voordeel is dat je tuingegevens en de extra soorten bewaard blijven voor de volgende keer. Grote verandering is dat je nu zal moeten werken met een inlog en paswoord en dat er per maand maar één gegeven moet worden ingevoerd, namelijk het maandmaximum. Heb je al een inlog op "Mijn Natuurpunt" op www.natuurpunt.be dan moet je niets extra's doen want het is die inlog die je kan gebruiken voor de maandelijkse invoer. Anders kan je registreren op www.natuurpunt.be/mijnnatuurpunt. Je kan nog altijd je gegevens per post opsturen of per e-mail, maar voor ons is het eenvoudiger als je de website gebruikt. Bij problemen met de registratie, aarzel niet te mailen naar webmaster@natuurpunt.be

De startpagina van de tuinvogeltellingen is: <http://www.natuurpunt.be/tuinvogels>
Hier vind je ook de oudere rapporten.

We kijken nu al vol spanning uit naar het nieuwe winterseizoen.

Veel succes!

Vogels Voeren en Beloeren is een project van Natuurpunt, gesteund door Tom & Co, Delhaize en Vivara.

2. Maandelijks top 10

De talrijkheid van een soort blijkt uit het gemiddeld aantal vogels per soort per tuin en is opgesomd in tabel 1. De verspreiding van de soorten, of anders gezegd in hoeveel procent van de Vlaamse tuinen de soort werd waargenomen, vind je in de rechterkolom van tabel 1.

De merel en de koolmees komen in bijna alle tuinen voor, maar toch is de huismus het talrijkst wanneer we het gemiddeld aantal vogels per voederplaats bekijken. Soorten als de huismus en de spreeuw komen vaak in groep voor en zijn dus vrij talrijk maar zeker niet in alle tuinen aanwezig. De roodborst en de heggenmus zijn meer eenzaten en komen in kleinere aantallen, maar in meer Vlaamse tuinen voor.

Tabel 1: Top 10 van de talrijkste vogels en de meest verspreid voorkomende vogelsoort bij voederplaatsen in Vlaamse tuinen (gemiddelde 1 oktober 2008 tot en met 31 maart 2009) (Gegevens uit 450 tuinen).

Soort	Gemiddeld aantal		Soort	Frequentie
Huisumus	6,3	1	Merel	99 %
Turkse tortel	4,3	2	Koolmees	98 %
Vink	4,1	3	Roodborst	96 %
Koolmees	3,5	4	Pimpelmees	93 %
Merel	3,3	5	Turkse tortel	91 %
Pimpelmees	2,6	6	Vink	87 %
Spreeuw	2,5	7	Heggenmus	81 %
groenling	2,4	8	Ekster	76 %
Houtduif	2,0	9	Huisumus	73 %
Staartmees	1,8	10	Houtduif	71 %

Uit tabel 1 blijkt dat de huismus net als vorige winters veruit de talrijkst waargenomen soort rond de voederplaatsen was. De Turkse tortel en de vink waren relatief talrijk. De houtduif is een recente nieuwkomer in de maandelijks top 10. De staartmees is er terug bij, ten koste van de kauw (de volledige maandtabel vind je in achteraan in tabel 17).

De merel en de koolmees zijn de meest verspreide vogelsoorten die in bijna alle tuinen bij de voederplaats werden waargenomen. De roodborst werd in 96 tuinen op 100 waargenomen.

3. Resultaten Telweekend 7 & 8 februari 2009

Het gemiddeld aantal vogels op de voederplaats was met 42,4 per tuin maar net lager dan het absoluut record van 43 in februari 2006. Er werden heel wat meer vogels geteld dan in 2004, 2005, 2007 en 2008 toen respectievelijk 33, 31, 35 en 39 vogels per tuin werden geteld.

Gemiddeld werden er bijna 12 soorten per tuin geteld.

Voor het eerst is de huismus in Oost-Vlaanderen niet langer de talrijkste soort! De vink staat daar op nummer één. In de andere provincies en het Brussels gewest was de huismus wel de talrijkste soort.

Tabel 2: gemiddeld aantal vogels per tuin en per provincie tijdens telweekend van 7&8 februari 2009.

Naam	Vlaanderen	Antwerpen	Brussel	Limburg	Oost-Vl.	Vl-Brabant	West-Vl.
Aantal tuinen	6626	1880	40	839	1577	1098	1192
Huismus	5,01	4,42 (1)	4,07 (1)	6,50 (1)	4,20 (2)	4,41 (1)	6,51 (1)
Koolmees	3,99	3,79 (2)	3,26 (3)	4,66 (2)	4,07 (3)	4,18 (3)	3,56 (3)
Vink	3,86	3,37 (3)	2,55 (7)	3,67 (4)	4,40 (1)	4,33 (2)	3,69 (2)
Merel	3,37	3,31 (4)	2,69 (6)	3,74 (3)	3,39 (4)	3,16 (4)	3,40 (4)
Turkse tortel	3,03	3,01 (5)	3,24 (4)	2,98 (6)	3,29 (5)	2,57 (7)	3,16 (5)
Pimpelmees	2,83	2,51 (7)	2,14 (8)	3,27 (5)	2,86 (6)	3,02 (5)	2,82 (7)
Spreeuw	2,47	2,21 (9)	4,02 (2)	1,80 (9)	2,52 (8)	2,54 (8)	3,16 (5)
Houtduif	2,30	2,60 (6)	2,76 (5)	1,77 (10)	2,32 (9)	3,01 (6)	1,51 (10)
Staartmees	2,30	2,47 (8)	1,21(11)	2,18 (7)	2,67 (7)	2,31 (9)	1,67 (9)
Groenling	1,60	1,44 (11)	0,76(16)	2,18 (7)	1,65 (11)	1,60 (11)	1,43 (11)
Ekster	1,47	1,43 (12)	1,79 (9)	1,45 (12)	1,49 (12)	1,90 (10)	1,14 (13)
Zwarte kraai	1,19	0,83 (15)	0,86(14)	1,51 (11)	1,59 (11)	1,33 (12)	0,84 (16)
Heggenmus	1,16	1,11 (14)	0,98(12)	1,39 (13)	1,11 (14)	1,17 (14)	1,14 (13)
Roodborst	1,16	1,20 (13)	0,95(13)	1,20 (14)	1,15 (13)	1,18 (13)	1,07 (15)
Kauw	1,08	1,45 (10)	0,79(15)	0,74 (17)	1,08 (15)	0,38 (20)	1,38 (12)

Voor een aantal soorten is het gemiddeld per provincie afwijkend van de Vlaamse lijst van talrijkste soorten. Zo is in Limburg de staartmees en de groenling talrijk. In Vlaams Brabant valt de houtduif op door de talrijkheid, terwijl de kauw slechts op de twintigste plaats noteert. In Oost-Vlaanderen staat de vink op plaats 1 ipv. 3 en is de staartmees talrijk. In West-Vlaanderen is de zwarte kraai pas 16de en is de ringmus talrijk en noteert op de achtste plaats. In Antwerpen is de kauw en de houtduif talrijk. Bij veel soorten zien we tijdens het telweekend lagere aantallen dan in de maandelijkse tellingen. Zo werd de koolmees tijdens het telweekend maar in 92/100 tuinen waargenomen en tijdens de maandelijkse tellingen in 98/100. De redenen voor de verschillen tussen de maandelijkse telling en het telweekend lijkt ons te liggen in het soort van tuinen waar maandelijks geteld wordt. Die zijn gevarieerder en de tellers voeren meer en langer. Het telweekend is een momentopname in februari terwijl tussen wintermaanden de aantallen sterk kunnen verschillen (zie tabel 17).

Tabel 4: Top 10 van de meest verspreid voorkomende vogelsoort op voederplaatsen tijdens het telweekend van 7&8 februari 2009.

	Soort	Frequentie
1	Merel	96 %
2	Koolmees	92 %
3	Roodborst	87 %
4	Pimpelmees	78 %
5	Turkse tortel	77 %
6	Vink	74 %
7	Huismus	64 %
8	Ekster	62 %
9	Houtduif	59 %
10	Heggenmus	57 %

De soortensamenstelling van de top 10 van de maandelijkse tellingen en het telweekend is gelijk. De volgorde is bij de minder talrijke soorten wel verschillend.

4. De talrijkste soorten nader bekeken

We bekijken de aantallen en de aantalsevolutie van de talrijkste vogelsoorten in meer detail. Bij elke soort hoort een tabel en 2 grafieken.

In de linkerkolom van de tabel vind je het gemiddelde aantal vogels per tuin per provincie tijdens het telweekend op 7 & 8 februari 2009. In de rechterhelft van de kolom vind je voor Vlaanderen het gemiddeld aantal per tuin tijdens het telweekend op 7 & 8 februari. In Nederland was de telling op 24 & 25 januari 2009 (bron Vogelbescherming Nederland), Groot-Brittannië was de telling op 24 & 25 januari 2009 (bron RSPB). Het gaat hier om het gemiddelde aantal vogels per tuin (alle tuinen).

De eerste grafiek geeft de evolutie weer van het aantal vogels per tuin voor de ganse winterperiode van oktober tot en met maart in de periode 2000 tot 2009. Dit wordt gecombineerd met de resultaten van het telweekend op 7 & 8 februari 2004, 5 & 6 februari 2005, 4 & 5 februari 2006, 3 & 4 februari 2007, 2 & 3 februari 2008 en 7 & 8 februari 2009. De tweede grafiek geeft het aanwezigheidspercentage weer, berekend over alle tuinen voor de periode 2000 tot 2009 en de resultaten van de telweekends.

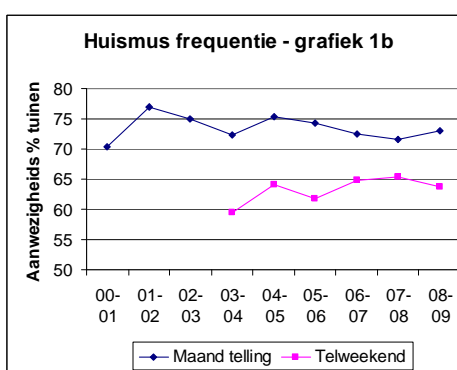
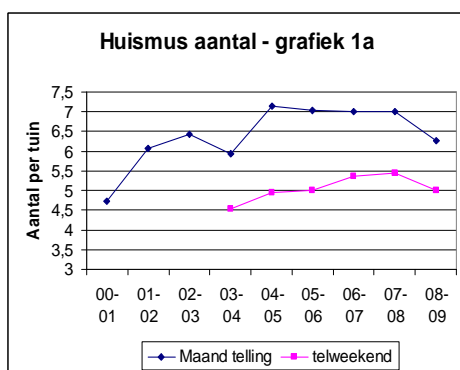
Huismus (*Passer domesticus*)

Huismus bleef de talrijkste vogel op voederplaatsen in Vlaamse tuinen. Tijdens het telweekend werden er 5,0 huismussen per tuin geteld. Er werden opnieuw grote aantallen huismussen geteld in de landelijke gebieden in West-Vlaanderen en Limburg. In Oost-Vlaanderen was voor het eerst de soort niet de talrijkste! We zijn heel benieuwd of die negatieve trend zich doorzet of hopelijk nog te keren is.

De aantallen in Vlaanderen liggen met 5,0 per tuin lager dan in Nederland.

Bijvoeding : ondermeer gemengd zaad, onkruidzaad, gebroken maïs.

Provincie	Aantal	Provincie	Aantal	Regio	Aantal
West Vl.	6,5	Vl. Brab.	4,4	Vlaanderen	5,0
Oost Vl.	4,2	Antw.	4,4	Nederland	7,4
Brus. G.	4,1	Limb.	6,5	Groot-Brit.	3,7

Koolmees (*Parus major*)

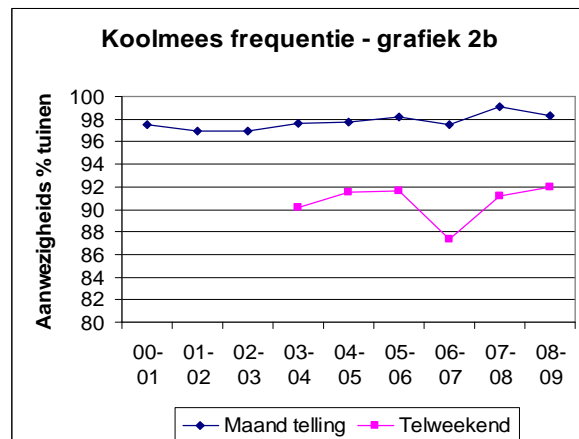
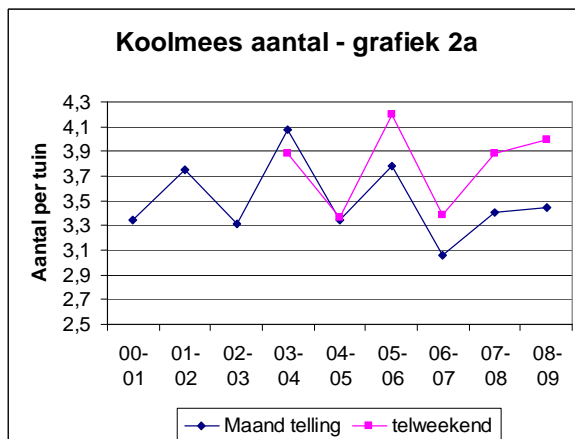
De koolmeespopulatie vertoont volgens onze tellingen een tweejaarlijkse aantalspiek. Winter 2007-2008 was een winter met hoge aantallen. Maar die trend werd gebroken in 2008-2009. Tijdens het telweekend op 7 & 8 februari werden gemiddeld 4,0 koolmezen per tuin geteld. De koolmees is met de merel de meest verspreide soort met een score van 98 % aanwezigheid tijdens de maandelijkse tellingen.

De aantallen op de voederplaatsen schommelen vrij sterk van jaar tot jaar maar over de 9 teljaren is er geen sterke toe- of afname waargenomen.

In Vlaanderen en de andere naburige regio's op het vasteland zitten gemiddeld het drievoudige aantal koolmezen in vergelijking met Groot-Brittannië.

Bijvoeding : ondermeer zonnebloempitten (zwarte zijn erg energierijk), vetbol, pindacake, pindanoten.

Provincie	Aantal	Provincie	Aantal	Regio	Aantal
West Vl.	3,6	Vl. Brab.	4,2	Vlaanderen	4,0
Oost Vl.	4,1	Antw.	3,8	Nederland	6,4
Brus. G.	3,3	Limb.	4,7	Groot-Brit.	1,4

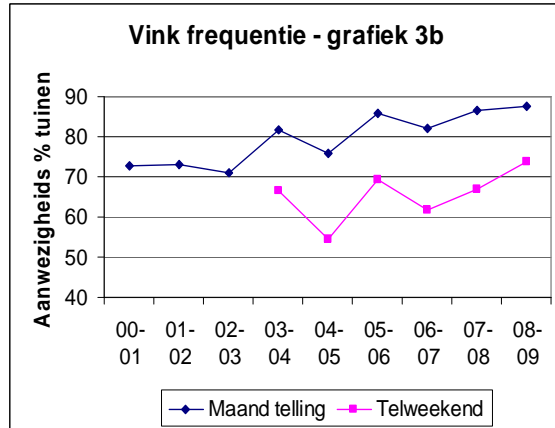
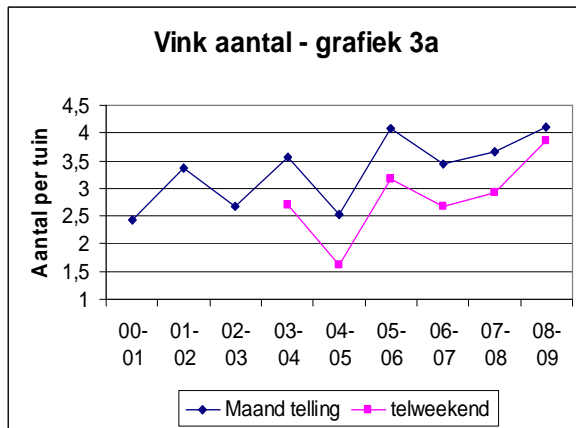

Vink (*Fringilla coelebs*)

De voorbije winter was een piekjaar voor de vink. Net als de keepl was de soort talrijk in Vlaanderen. De soort deed het uitzonderlijk goed met 3,9 exemplaren per tuin. Tijdens de maandelijkse tellingen werden zelfs gemiddeld 4,1 vinken per tuin geteld. De soort wordt in meer en meer tuinen gespot (grafiek 3a). Net zoals bij de koolmees is de tweejaarlijkse stijging en daling doorbroken. De aantallen liggen hoger dan in de buurlanden.

Bijvoeding : ondermeer gemengd zaad, zonnebloempitten.

Provincie	Aantal	Provincie	Aantal	Regio	Aantal
West Vl.	3,7	Vl. Brab.	4,3	Vlaanderen	3,9
Oost Vl.	4,4	Antw.	3,4	Nederland	3,5
Brus. G.	2,6	Limb.	3,7	Groot-Brit.	2,0

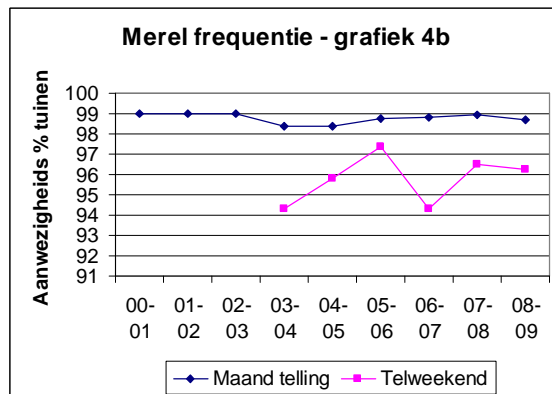
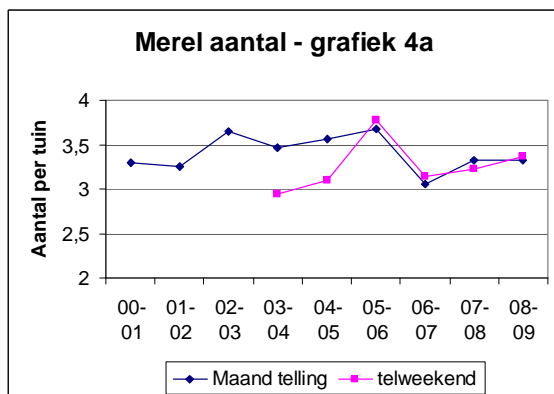

Merel (*Turdus merula*)

Sinds de start van de tellingen in 2000 schommelt het aantal merels rond de 3 tot 3,5 vogels per tuin. Ook qua aanwezigheid in de tuinen scoort de merel hoog. Met 96 tot 99% voor het telweekend en de maandelijkse tellingen komt de soort in bijna elke tuin naar de voederplaats.

Bijvoeding : keukenafval, fruit.

Provincie	Aantal	Provincie	Aantal	Regio	Aantal
West Vl.	3,4	Vl. Brab.	3,2	Vlaanderen	3,4
Oost Vl.	3,4	Antw.	3,3	Nederland	4,7
Brus. G.	2,7	Limb.	3,7	Groot-Brit.	2,8

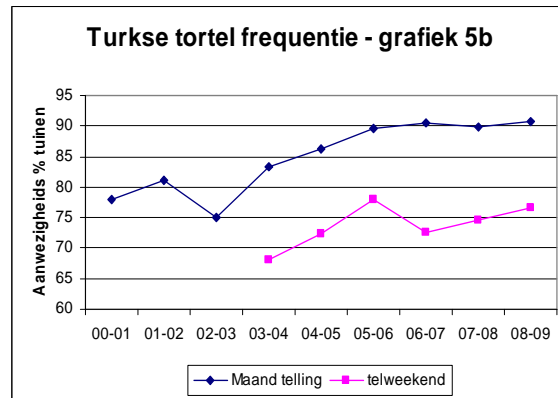
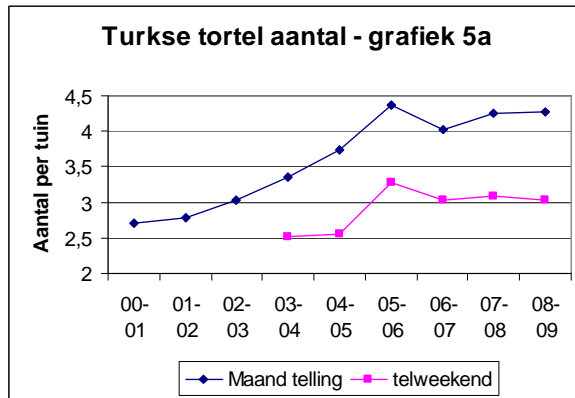
Turkse tortel (*Streptopelia decaocto*)

De dalende trend in 2006-2007 heeft zich niet doorgezet en de soort werd opnieuw talrijker waargenomen. De aantallen zijn relatief hoog vergeleken met die voor de winter van 2005.

De Turkse tortel is een cultuurvolger die graag een graantje meepikt bij de kippen. Niet zelden worden tientallen exemplaren bij een kippenren geteld, maar overal waar graan wordt gevoederd vind je wel een paartje.

Bijvoeding : ondermeer gemengd zaad, gebroken maïs, granen.

Provincie	Aantal	Provincie	Aantal	Regio	Aantal
West Vl.	3,2	Vl. Brab.	2,6	Vlaanderen	3,0
Oost Vl.	3,3	Antw.	3,0	Nederland	2,6
Brus. G.	3,2	Limb.	3,0	Groot-Brit.	1,4

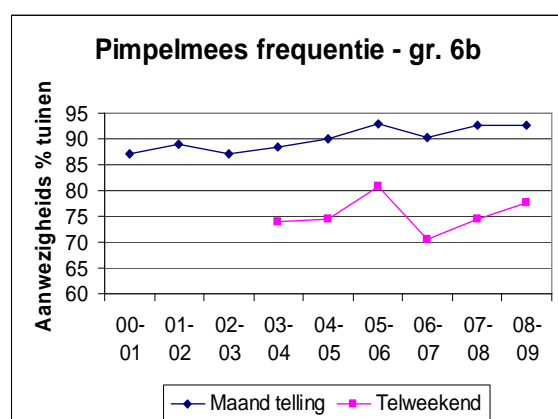
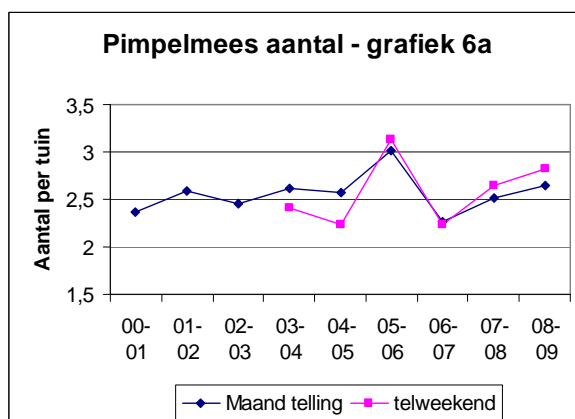
Pimpelmees (*Parus caeruleus*)

Net als bij de koolmees werden er grotere aantallen op de voederplaatsen geteld in vergelijking met de vorige winters. Met 2,8 waargenomen pimpels per tuin werd een relatief hoog aantal bereikt, enkel de winter van 2005-2006 was beter. De soort vertoonde niet de duidelijke tweejaarlijkse aantalspiek die we wel opmerken bij de vink, de keep en de koolmees.

Grote verschillen waren er tijdens het telweekend opnieuw tussen de provincies met 3,3 pimpels per tuin in Limburg en slechts 2,5 per tuin in Antwerpen.

Bijvoeding : ondermeer zonnebloempitten (zwarte zijn erg energierijk), vetbol, pindacake, pindanoten.

Provincie	Aantal	Provincie	Aantal	Regio	Aantal
West Vl.	2,8	Vl. Brab.	3,0	Vlaanderen	2,8
Oost Vl.	2,9	Antw.	2,5	Nederland	3,8
Brus. G.	2,1	Limb.	3,3	Groot-Brit.	2,5

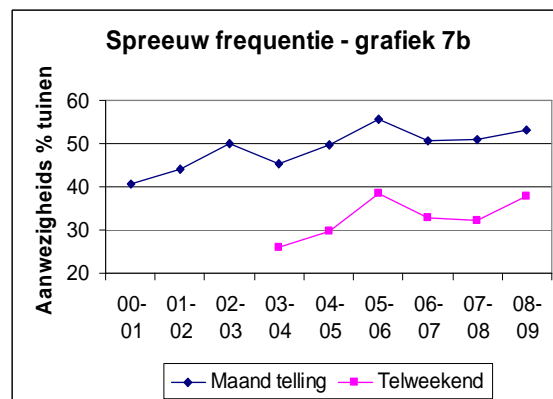
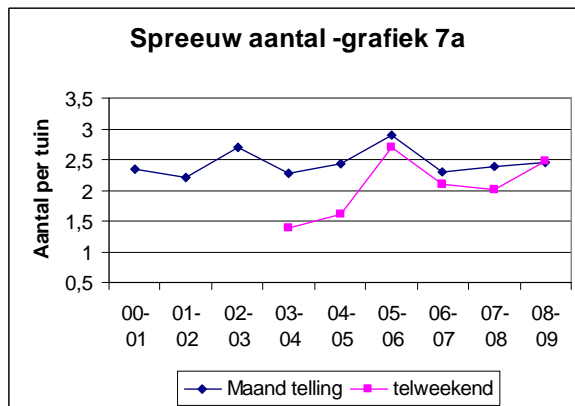
Spreeuw (*Sturnus vulgaris*)

Bij de spreeuw observeren we elke winter een groot contrast in aantallen tussen de provincies. West-Vlaanderen is de koploper met de grootste gemiddelde aantallen per tuin (3,2), in Limburg werden slechts 1,8 spreeuwen per tuin waargenomen. Het landelijk gemiddelde was met 2,5 spreeuwen per tuin hoog. Sinds het begin van de tuinvogeltellingen wordt de spreeuw in meer tuinen waargenomen.

In Groot-Brittannië en Nederland is het aantal spreeuwen op de voederplaatsen beduidend hoger.

Bijvoeding : keukenafval, brood, fruit.

Provincie	Aantal	Provincie	Aantal	Regio	Aantal
West Vl.	3,2	Vl. Brab.	2,5	Vlaanderen	2,5
Oost Vl.	2,5	Antw.	2,2	Nederland	3,0
Brus. G.	4,0	Limb.	1,8	Groot-Brit.	3,2

Groenling (*Carduelis chloris*)

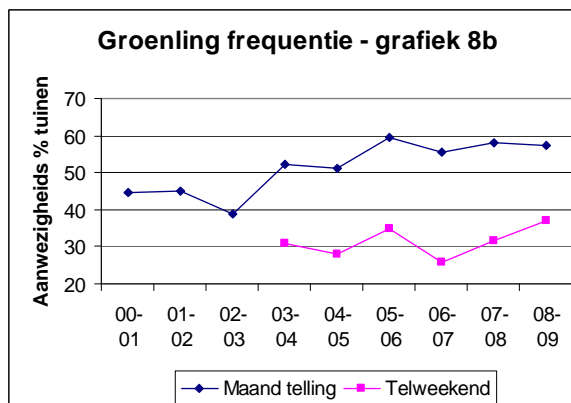
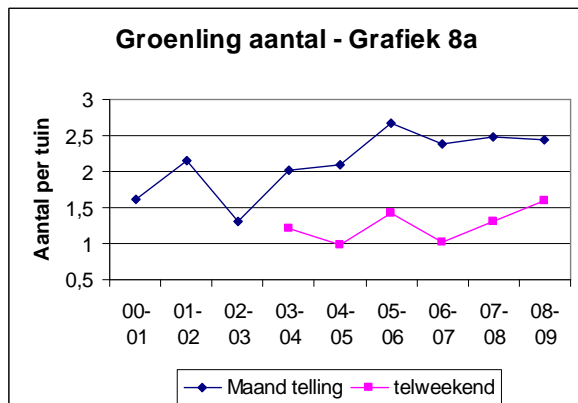
De groenling was de voorbije winter in lagere aantallen aanwezig dan tijdens de winter van 2005-2006 maar de aantallen zijn toch hoog. Tijdens het telweekend werden met 1,6 groenlingen gemiddeld per tuin hoge aantallen geteld. Tijdens de maandelijkse tellingen werd een hoog gemiddeld aantal van 2,4 geteld!

In Engeland wordt het tuinbiotoop gezien als een belangrijke hulpbron voor de soort. Doordat er minder en minder graanresten te vinden zijn op de velden zijn de groenlingen om te overleven massaal in tuinen opgedoken op zoek naar extra voedsel.

Groenlingen hebben een sterke voorliefde voor zonnebloempitten en zijn dus heel gemakkelijk aan te trekken en te helpen. We zijn erg benieuwd of de sterfte in Duitsland en Nederland door de ziekte "het geel" (een keelaandoening) gevolgen zal hebben.

Bijvoeding : ondermeer zonnebloempitten (zwarte zijn erg energierijk), gemengd zaad, granen.

Provincie	Aantal	Provincie	Aantal	Regio	Aantal
West Vl.	1,4	Vl. Brab.	1,6	Vlaanderen	1,6
Oost Vl.	1,7	Antw.	1,4	Nederland	<1,6
Brus. G.	0,8	Limb.	2,2	Groot-Brit.	1,1

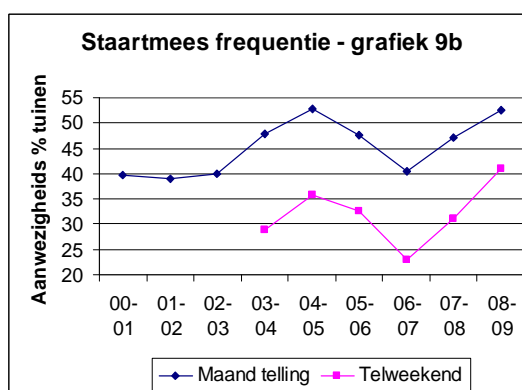
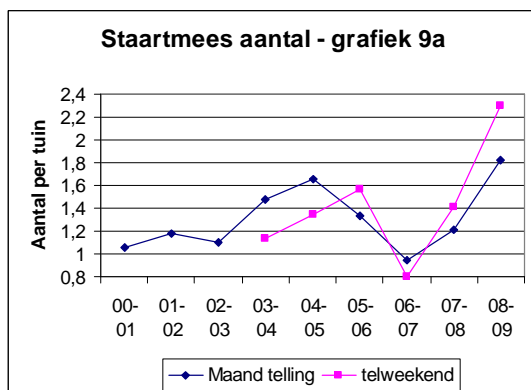

Staartmees (*Aegithalos caudatus*)

De lage aantallen in 2006-2007 zijn gelukkig verleden tijd. De tendens veranderde totaal en tijdens het telweekend werden recordaantallen geteld, zelfs het dubbele van die van 2006-2007! Ook de spreiding nam toe. Er zitten gemiddeld meer staartmezen in de Vlaamse tuinen dan in Nederland en Groot-Brittannië.

Bijvoeding : ondermeer vetbol, pindacake, pindanoten.

Provincie	Aantal	Provincie	Aantal	Regio	Aantal
West Vl.	1,7	Vl. Brab.	2,3	Vlaanderen	2,3
Oost Vl.	2,7	Antw.	2,5	Nederland	<1,6
Brus. G.	1,2	Limb.	2,2	Groot-Brit.	1,3

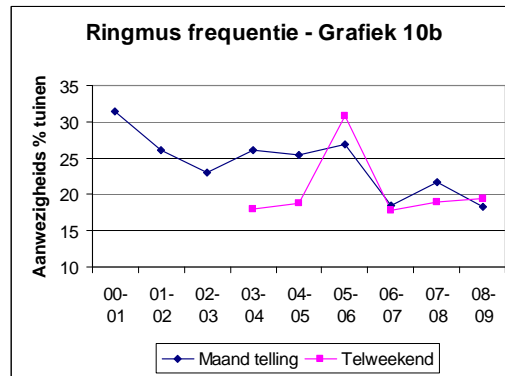
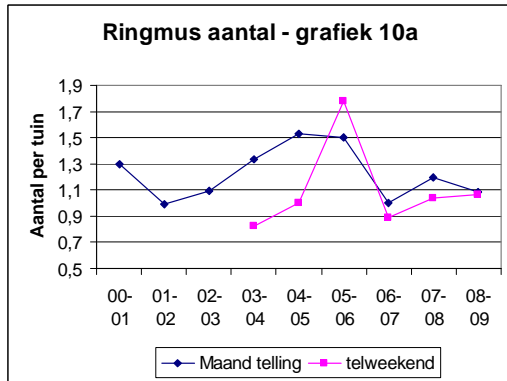
Ringmus (*Passer montanus*)

De ringmus verloor de voorbije winters het gevecht om in de top 10 van talrijkste bezoekers van de voedertafel te blijven. Sinds de winter van 2006-2007 zijn de aantallen en de verspreiding van de soort erg laag.

Ook in de buurlanden zijn er lage aantallen, vooral de toestand in Groot-Brittannië is verontrustend.

Bijvoeding : ondermeer gemengd zaad, onkruidzaad, gebroken maïs, graanmengsel, pindanoten.

Provincie	Aantal	Provincie	Aantal	Regio	Aantal
West Vl.	1,8	Vl. Brab.	1,1	Vlaanderen	1,1
Oost Vl.	1,0	Antw.	0,8	Nederland	<1,6
Brus. G.	0,5	Limb.	0,9	Groot-Brit.	0,1

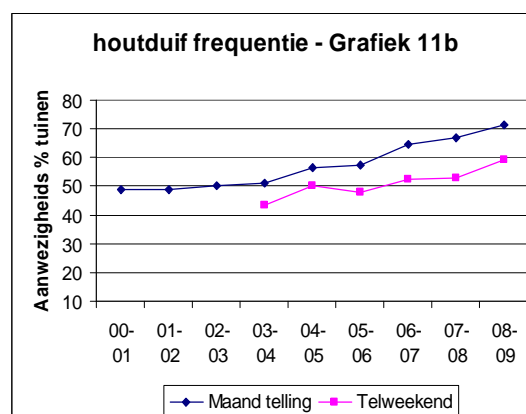
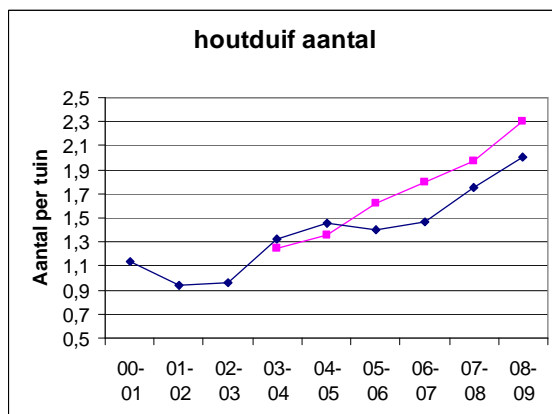

Houtduif (*Columba palumbus*)

De houtduif is een vaste waarde geworden in de top 10 van talrijkste bezoekers van de voedertafel. De winter van 2008-2009 was opnieuw een record voor de soort met een gemiddeld aantal van 2,3 houtduiven per tuin. Ook de verspreiding blijft gestaag toenemen. De soort komt nu in meer dan de helft van de tuinen naar de voederplaatsen. Ook de aantallen in onze buurlanden namen toe.

Bijvoeding : ondermeer gemengd zaad, gebroken maïs, granen.

Provincie	Aantal	Provincie	Aantal	Regio	Aantal
West Vl.	1,5	Vl. Brab.	3,0	Vlaanderen	2,3
Oost Vl.	2,3	Antw.	2,6	Nederland	2,3
Brus. G.	2,8	Limb.	1,8	Groot-Brit.	1,9

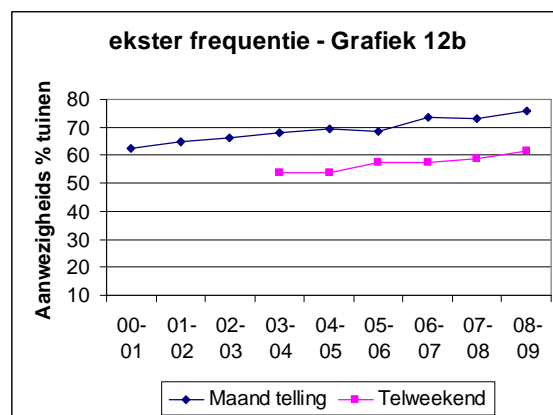
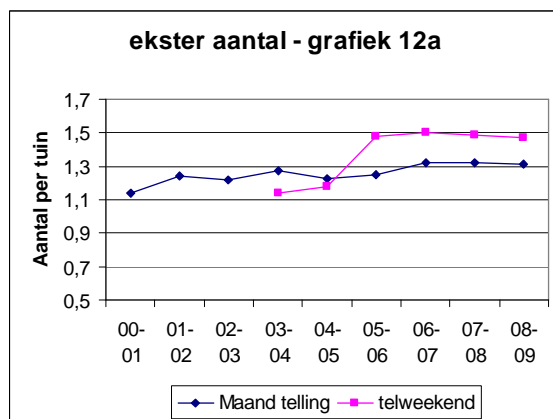

Ekster (*Pica pica*)

De ekster flirt met de top 10 van talrijkste tuinvogel maar is door de aantalstoename van de staartmees weer gezakt in de rangschikking. Er zijn grote verschillen tussen de aantallen op het telweekend van 2004 en 2005 en die na 2006, zonder dat we daar een echte verklaring voor hebben. Kijken we naar de verspreiding en de maandelijkse aantallen dan blijven die lichtjes toenemen.

Bijvoeding : ondermeer gemengd zaad, onkruidzaad, gebroken maïs, graanmengsel, brood.

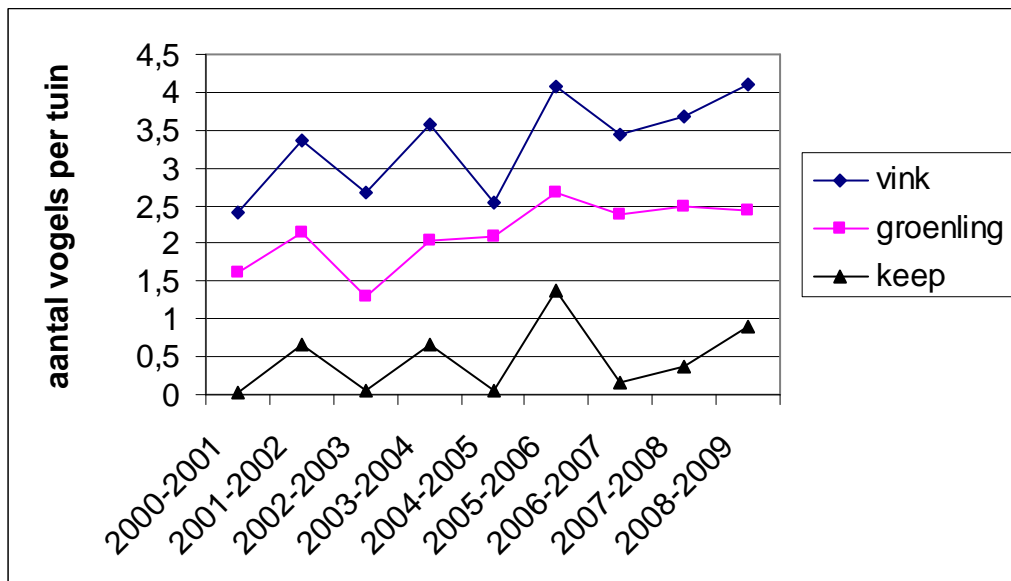
Provincie	Aantal	Provincie	Aantal	Regio	Aantal
West Vl.	1,1	Vl. Brab.	1,9	Vlaanderen	1,5
Oost Vl.	1,5	Antw.	1,4	Nederland	1,6
Brus. G.	1,8	Limb.	1,5	Groot-Brit.	0,9

5. Opmerkelijk

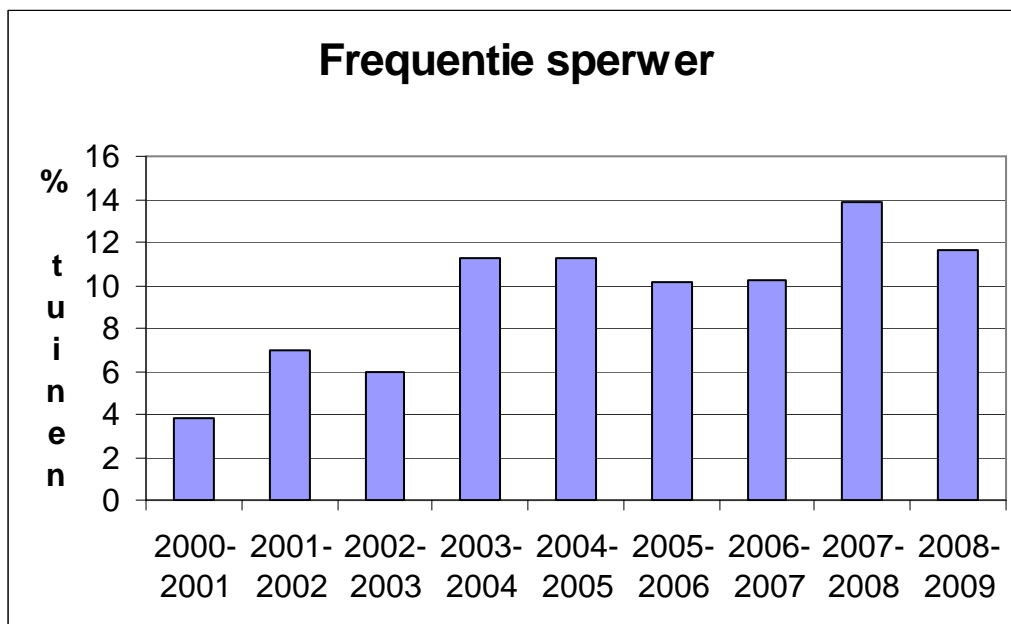
Bij de vinkensoorten zien we duidelijk de gelijke schommelingen tussen jaren (figuur 13). De keep, de vink en in minder mate de groenling vertoonden in de voorbije telperiodes een tweejaarlijkse piek. De twee laatste winters lijkt dit patroon grondig veranderd. In 2007-2008 was de piek relatief klein en in 2008-2009 was er in plaats van de verwachte daling van de aantallen een stijging! De vink was opvallend talrijk.

Figuur 13: gemiddeld aantal van de vink, de keep en de groenling per tuin.

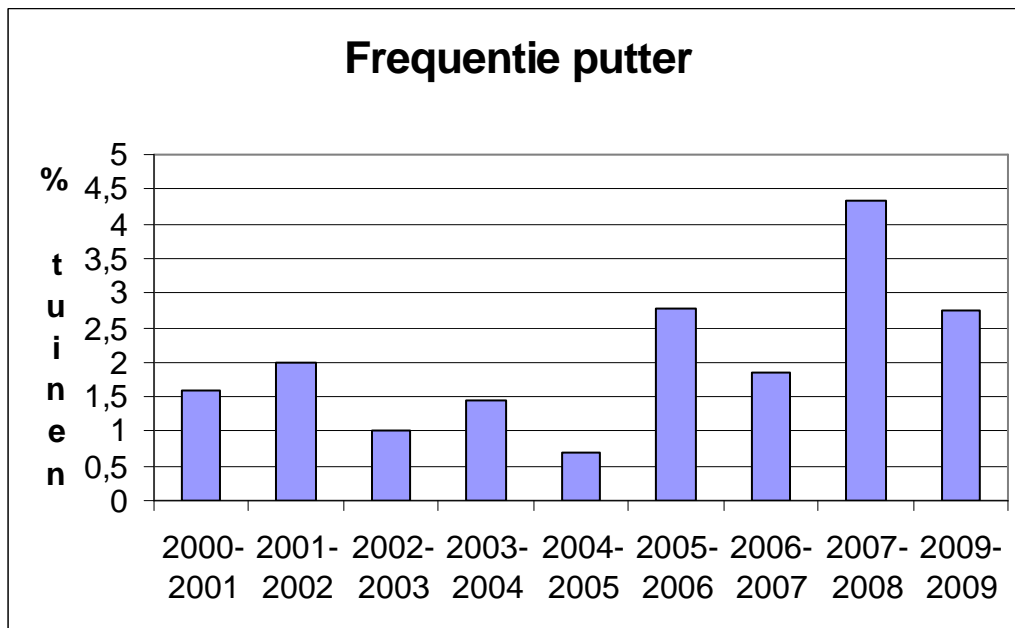

De sperwer (*Accipiter nisus*) werd regelmatig gespot tijdens de maandelijkse tellingen. In bijna 1 op 6 tuinen dook hij op. Sinds de start van de tellingen in 2000 wordt de soort in driemaal zoveel tuinen geteld. De aanwezigheid lijkt wel gestabiliseerd.

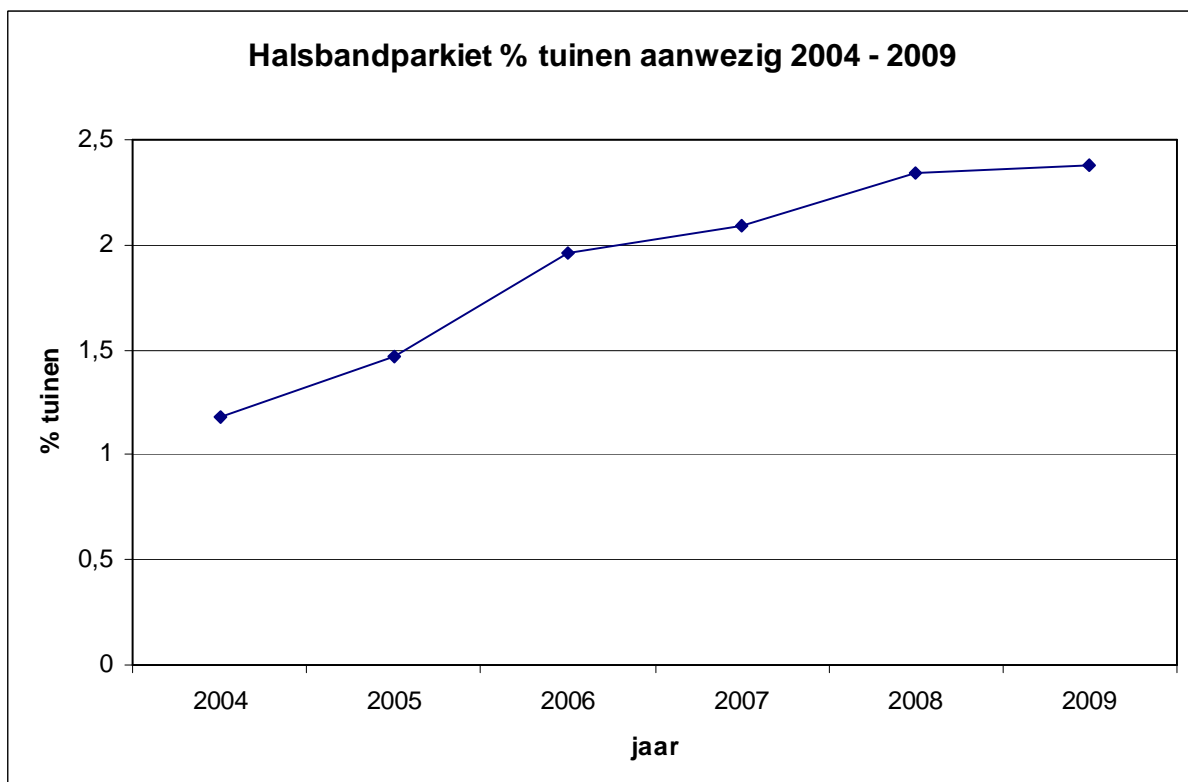
Figuur 14: sperwer aanwezigheid in procent van Vlaamse tuinen.

De putter of distelvink (*Carduelis carduelis*) is een relatief zeldzame zangvogel die in het verleden slechts uitzonderlijk naar voederplaatsen kwam. De aantalspiek van 2007-2008 werd niet verder gezet in de voorbije winter (figuur 15).

Figuur 15: putter aanwezigheid in procent van Vlaamse tuinen.

De halsbandparkiet (*Psittacula krameri*) blijft zich langzaam maar zeker verder verspreiden. Tijdens de telweekends wordt de soort jaarlijks in meer tuinen gespot (zie figuur 16).

Figuur 16: aanwezigheid van de halsbandparkiet in procent van Vlaamse tuinen tijdens nationale telweekends in februari.

6. Maxima

Niet iedereen heeft een grote tuin of heeft een omgeving die heel rijk is aan vogels. Waarnemingen uit tuinen met kleinere aantallen vogels zijn belangrijk voor het resultaat van dit project maar het is toch leuk om te kijken naar de absolute toppers. Tussen haakjes staan de maandmaxima sinds het begin van de tellingen in november 2000.

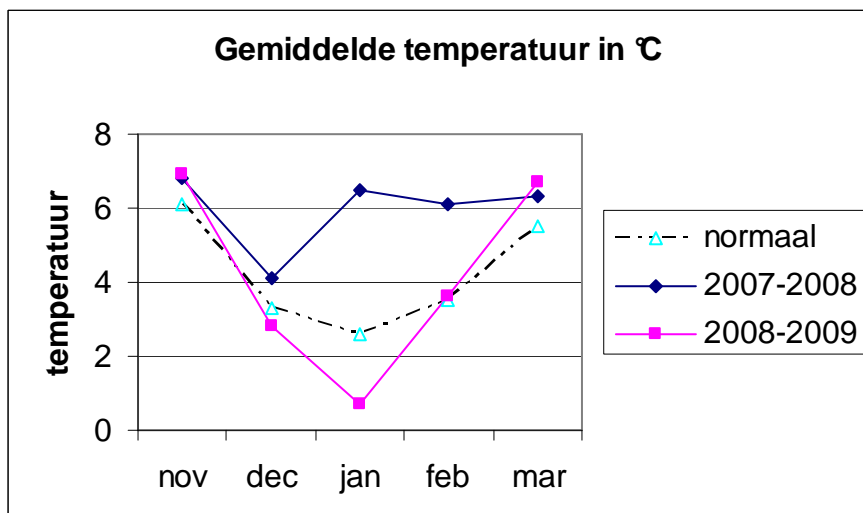
De hoogste maandgemiddelden in 2008-2009 waren:

- Huismus: 62 exemplaren in december 2008 in Westende, West-Vlaanderen (126 ex. in oktober 2006 in Stabroek, Antwerpen).
- Ringmus: 88 exemplaren in februari 2009 in Klerken, West-Vlaanderen (88 ex. in november 2004 in Wuustwezel, Antwerpen).
- Turkse tortel: 62 exemplaren in oktober 2008 in Lokeren, Oost-Vlaanderen. (76 ex. in februari 2005 in Brasschaat, Antwerpen).
- Staartmees: 15 exemplaren in december 2008 in Reet, Antwerpen (24 ex. in januari 2005 in Geel, Antwerpen).
- Groenling: 32 exemplaren in maart 2009 in Kersbeek-Miskom, Vlaams-Brabant (114 ex. in februari 2003 in Tessenderlo, Limburg)
- Spreeuw: 65 exemplaren in november 2008 in Bilzen, Limburg (151 ex. in oktober 2004 in Bilzen, Limburg)
- Vink: 45 exemplaren in januari 2009 in Nieuwkerken-Waas, Oost-Vlaanderen (51 ex. in oktober 2002 in Wuustwezel, Antwerpen).

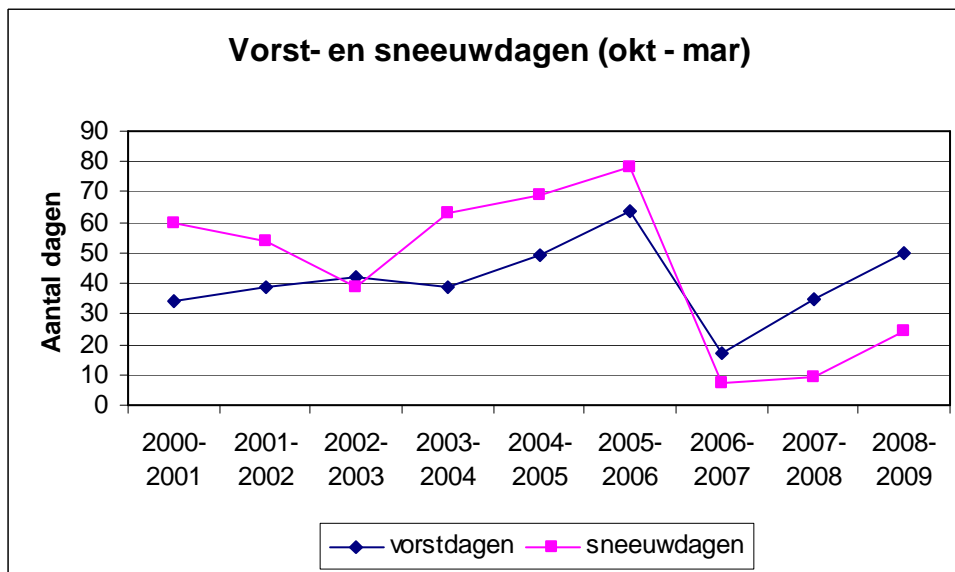
7. De weersomstandigheden

De temperatuur in winter 2008-2009 was veel lager dan normaal, maar wel enkel tijdens december en januari. We kregen een koudegolf van 18 dagen te verduren met zelfs twee zeer koude dagen met minimumtemperaturen lager dan -10°C . Het was al van 1997 geleden dat er nog een zeer koude dag was genoteerd in Ukkel. Februari en maart waren normaal tot warm.

Figuur 15: gemiddelde temperatuur in de periode november tot maart.

Figuur 16: aantal vorst en sneeuwdagen in de periode 2000 – 2009

Samenwerking met Tom & Co, Delhaize en Vivara

Samen met Tom & Co en Vivara werkt Natuurpunt aan de beste producten voor de tuinvogels en kunnen we dankzij hun financiële bijdrage de actie Vogels Voeren en Beloeren uitwerken. Voor een Tom&Co in uw buurt, surf naar www.tomandco.be en gebruik de zoekfunctie.

Kijk voor handige tips en producten zeker op www.vivara.be

Tabel 17: gemiddeld aantal vogels in Vlaamse tuinen in oktober 2008-maart 2009 en oktober 2007-maart 2008.

	Maand	2008-2009						2007-2008					
		10	11	12	1	2	3	10	11	12	1	2	3
	Aantal tuinen	159	253	286	312	303	185	134	210	278	282	264	178
1	huismus	5,73	6,79	6,85	6,47	5,78	5,61	6,33	6,89	7,76	7,04	6,25	6,59
2	Turkse tortel	3,64	4,46	4,88	4,43	4,06	3,79	3,78	4,12	4,38	4,13	4,11	3,66
3	vink	1,30	2,61	4,10	5,61	5,12	4,31	1,31	2,35	3,92	4,51	4,50	2,90
4	koolmees	2,97	3,67	3,74	3,65	3,40	2,85	2,66	2,99	3,37	3,42	3,00	2,75
5	merel	2,91	3,11	3,39	3,75	3,37	3,01	3,06	2,78	3,05	3,17	3,20	3,14
6	pimpelmees	1,69	2,38	2,79	2,99	3,12	2,24	1,52	1,88	2,51	2,79	2,38	1,96
7	groenling	0,81	1,88	2,58	2,97	2,80	2,89	0,80	1,68	2,78	2,92	2,85	2,35
8	spreeuw	1,84	2,43	2,50	3,20	2,55	1,45	2,57	2,27	2,83	2,23	2,36	1,32
9	houtduif	1,23	1,36	1,83	2,50	2,43	2,31	1,19	1,02	1,52	1,60	1,69	1,68
10	kauw	1,03	1,45	1,61	1,60	1,54	1,22	1,12	0,80	1,07	1,08	1,16	1,20
11	ekster	1,11	1,35	1,32	1,26	1,40	1,43	1,12	1,17	1,27	1,32	1,30	1,45
12	staartmees	0,94	1,25	2,12	2,57	2,17	1,08	1,21	0,70	1,06	1,12	0,96	0,63
13	ringmus	0,35	0,74	1,14	1,30	1,48	1,06	0,46	0,64	1,07	1,26	1,38	0,85
14	heggenmus	0,98	1,10	1,22	1,24	1,21	1,38	0,80	0,93	1,03	1,02	1,22	1,31
15	roodborst	0,87	1,06	1,09	1,13	1,08	0,98	0,91	0,96	1,02	1,05	1,06	0,97
16	sijs	0,11	0,07	0,08	0,20	0,27	0,41	0,19	0,01	0,03	0,07	0,04	0,02
17	winterkoning	0,42	0,49	0,45	0,46	0,43	0,35	0,51	0,39	0,35	0,30	0,36	0,42
18	zwarte kraai	0,24	0,37	0,45	0,37	0,45	0,47	0,32	0,34	0,47	0,31	0,48	0,43
19	keep	0,04	0,16	0,40	1,58	1,48	1,45	0,02	0,08	0,16	0,19	0,20	0,16
20	zwarte mees	0,44	0,80	0,88	0,65	0,63	0,46	0,09	0,02	0,04	0,04	0,07	0,06
21	gaai	0,28	0,33	0,34	0,30	0,29	0,33	0,20	0,16	0,19	0,23	0,22	0,30
22	grote bonte specht	0,16	0,26	0,30	0,32	0,33	0,29	0,12	0,11	0,20	0,19	0,18	0,20
23	kuifmees	0,13	0,23	0,23	0,21	0,19	0,14	0,11	0,07	0,11	0,12	0,11	0,07
24	zanglijster	0,17	0,12	0,12	0,17	0,20	0,28	0,23	0,11	0,09	0,11	0,24	0,31
25	halsbandparkiet	0,05	0,13	0,14	0,14	0,11	0,10	0,04	0,15	0,12	0,15	0,15	0,11
26	roek	0,02	0,05	0,08	0,04	0,04	0,02	0,10	0,10	0,10	0,14	0,11	0,02
27	groene specht	0,12	0,12	0,12	0,08	0,11	0,08	0,09	0,09	0,08	0,06	0,06	0,06
28	kokmeeuw	0,03	0,07	0,38	0,54	0,19	0,09	0,01	0,02	0,05	0,06	0,09	0,04
29	koperwiek	0,28	0,08	0,03	0,06	0,04	0,02	0,27	0,03	0,06	0,02	0,01	0,05
30	boomklever	0,12	0,16	0,10	0,13	0,13	0,11	0,08	0,09	0,10	0,09	0,10	0,08

Hoe waarnemen ?

Om mee te doen heb je slechts een voederplaats nodig en de energie om die plaats dagelijks of wekelijks een halfuurtje in het oog te houden. Noteer het **maximum voor de maand** op het formulier. Mogen wij vragen om op het einde van iedere maand je waarnemingen naar ons op te sturen?

- maak een voederplaats op de grond, timmer een voederplank ineen of hang een voederbuis op een zichtbare plaats.
- Probeer zoveel mogelijk (mag zelfs elke dag), bijvoorbeeld gedurende een half uurtje, de bezoekers te beloeren en noteer in een schriftje de soorten die je **op en rond de voederplaats** ziet scharrelen. Noteer dus niet de vogels ver weg in het veld van de buren maar wel de soorten en aantallen die gebruik maken van de voederplaats. Een jagende sperwer mag je we noteren omdat hij naar de gasten op de voedertafel komt, de overvliegende ganzen noteer je niet.

Omdat niet alle soorten op hetzelfde moment aan tafel gaan, is het nuttig om op verschillende tijdstippen waar te nemen. Het komt er op aan je waarnemingen regelmatig bij te houden. Je noteert per soort het grootste aantal dat je op één moment hebt geteld. Een voorbeeld: op maandag ziet u drie koolmezen op de plank, op dinsdag vijf, op woensdag geen, op donderdag vier. In dit geval vult u op het formulier naast de koolmees het getal vijf.

Vul op het formulier ook de vragen in over je tuin en het soort voedsel dat je aanbiedt. Zo kunnen we een idee krijgen welke tuin beter of minder geschikt is voor bepaalde soorten.

Heb je niet zoveel tijd? Geen probleem, **doe mee op 6 & 7 februari 2010 !**

Opmerkingen

(1) In de handleiding staat : 'je noteert per soort het *grootste aantal* dat je op één moment hebt geteld'. Zonder al de vogels te vangen en te merken is het vrijwel onmogelijk om juist te bepalen hoeveel vogels een voederplaats bezoeken. Toch willen we dit aantal zo goed mogelijk schatten. Noteer dus het grootste aantal van een bepaalde soort dat bij het voeder of in de omringende struiken of bomen zat. Bij een soort als de koolmees zie je natuurlijk niet altijd meerdere individuen tegelijkertijd op een voederplaats, maar in de meeste gevallen is het toch mogelijk om te schatten hoeveel vogels er op een bepaald moment op de voederplaats en de omringende struiken of bomen zitten. Het is dat aantal in de onmiddellijke omgeving van de voederplaats dat ons interesseert. Bijvoorbeeld op maandag zitten 4 huismussen op de voederplaats, dinsdag zie je op 4 verschillende tijdstippen 1 huismus op de voederplaats en vrijdag zie je er 3 tesamen. Je vult dus in : huismus : 4 (=maximum) en **niet** 11 (opgeteld).

(2) Noteer ook soorten die niet in de lijst van 22 voorkomen als ze de voederplaats bezoeken, de lijst van 22 voorgedrukte namen is enkel een hulpmiddel om snel de waarnemingen te noteren.

Doe mee met de 10de wintertelling – maandelijks tussen 1 oktober en 31 maart

Maand :

Soort	maandmaximum
Ekster	
Groenling	
Grote bonte specht	
Gaai	
Heggenmus	
Houtduif	
Huisbus	
Kauw	
Keep	
Koolmees	
Merel	
Pimpelmees	
Ringmus	
Roodborst	
Sijs	
Spreeuw	
Turkse tortel	
Vink	
Winterkoning	
Zwarte kraai	
Zwarte mees	
.....	
.....	
.....	
.....	
Eekhoorn	

Type	De tuin is gelegen in:	Omgeving van de tuin	Grootte van de tuin
Tuin	Stadscentrum	Vooral huizen	<25 m ²
Terrasje	stadsrand (mozaïek huizen en tuinen)	veel groen en andere tuinen	25-100 m ²
	Dorp	landbouwgebied	100-1000 m ²
	Residentiële wijk met veel groen		>1000 m ²
	Platteland		

Samenstelling van de tuin:

Regelmatig gemaaid gazon		Struiken/haag	
Wilde hoekjes		Fruitbomen	
Waterpartijtje		Naaldbomen	
moestuin		loofbomen	

Ik gebruik het volgende voeder: (aankruisen wat je gebruikt)

Zonnebloemen (los)		Pindanoten	
Gemengd zaad (los)		Vetbol	
Brood			

Vul je waarnemingen in op <http://www.natuurpunt.be/tuinvogels> of stuur naar

Natuurpunt, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen of per e-mail naar wim.vandenbossche@natuurpunt.be of fax: ++32 15

42.49.21

SUCCES en BEDANKT VOOR JE MEDEWERKING

Naam :

Adres :

Je gegevens worden opgenomen in het adressenbestand van Natuurpunt vzw, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen. Je kan je gegevens raadplegen, verbeteren of laten schrappen in het bestand. Natuurpunt vzw zal de gegevens aanwenden om je op de hoogte te houden van haar acties. Je kan ons contacteren op voormeld adres of via privacy@natuurpunt.be.

		TELWEEKEND : (5) 6 & 7 februari 2009
Soort	Maximaal aantal	
Ekster		Probeer tijdens het telweekend van 6 & 7 februari 2009 de vogels op en rond de voederplaats te tellen. Als je nadat je gevoerd hebt tijdens een kwartiertje of halfuur waarneemt kan je al de meeste soorten ontdekken. Noteer per soort het grootste aantal dat je op hetzelfde moment hebt geteld. Een voorbeeld: op 6 februari zie je op 9.34u drie koolmezen op de plank, op 9.58u vier op de plank en één aan de vetbol, op 7 februari om 10.00u geen en op 10.13u vier. In dit geval vul je op het formulier naast koolmees het getal vijf. Je hoeft niet op alle dagen waar te nemen! Maar het mag. Om leerlingen de kans te geven om ook in de klas aan het telweekend mee te doen mag je ook gegevens noteren op vrijdag 5 februari. Kijk je meer dan één dag, noteer dan het maximale aantal dat je waarnam per soort. Noteer ook soorten die niet in de lijst van 22 voorkomen als ze de voederplaats bezoeken, de lijst van 22 is enkel een hulpmiddel om snel de waarnemingen te noteren. Veel plezier en succes met de telling!
Groenling		
Grote bonte specht		
Gaai		
Heggenmus		
Houtduif		
Huismus		
Kauw		
Keep		
Koolmees		
Merel		
Pimpelmees		
Ringmus		
Roodborst		
Sijs		
Spreeuw		
Turkse tortel		
Vink		
Winterkoning		
Zwarte kraai		
Zwarte mees		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
Eekhoorn		

Type	De tuin is gelegen in:	Omgeving van de tuin	Grootte van de tuin
Tuin	Stadscentrum	Vooral huizen	<25 m ²
Terrasje	stadsrand (mozaïek huizen en tuinen)	veel groen en andere tuinen	25-100 m ²
	Dorp	landbouwgebied	100-1000 m ²
	Residentiële wijk met veel groen		>1000 m ²
	Platteland		

Samenstelling van de tuin:

Regelmatig gemaaide gazon		Struiken/haag	
Wilde hoekjes		Fruitbomen	
Waterpartijtje		Naaldbomen	
moestuin		loofbomen	

Ik gebruik het volgende voeder: (aankruisen wat je gebruikt)

Zonnebloemen (los)		Pindanoten	
Gemengd zaad (los)		Vetbol	
Brood			

Stuur je waarnemingen voor 10 maart 2010 naar : Natuurpunt, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen of per e-mail naar wim.vandenbossche@natuurpunt.be of fax: ++32 15 42.49.21 of vul in op het internet:

<http://www.natuurpunt.be/tuinvogels> **SUCCESS en BEDANKT VOOR JE MEDEWERKING**

Naam :		
Adres :		

Je gegevens worden opgenomen in het adressenbestand van Natuurpunt vzw, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen. Je kan je gegevens raadplegen, verbeteren of laten schrappen in het bestand. Natuurpunt vzw zal de gegevens aanwenden om je op de hoogte te houden van haar acties. Je kan ons contacteren op voormeld adres of via privacy@natuurpunt.be.

Nogmaals hartelijk dank!

En SUCCES met de tellingen!

Onze website: www.natuurpunt.be/tuinvogels